

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het
mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige
toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van
boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

THOMAS

Toneelspel in drie monologen

door

Udo Meiresonne

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2003
Nr.2778

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste DRIE tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier "aanvraag tot opvoering". Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen; het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) naar Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A. worden gestuurd.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt u dan van hen de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wendt men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A1

BELANGRIJKE OPMERKING !

<p>Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk <i>THOMAS</i> op te voeren moet de naam van auteur <i>UDO MEIRESONNE</i> vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.</p> <p>De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.</p>
--

Wettelijk depot D/2003/0220/014
ISBN 978-90-385- 08191

© 2003 Toneelfonds J. Janssens/Udo Meiresonne
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONAGES

(2 dames – 1 heer)

MARIANNE : 30 à 35 jaar. De weduwe van Thomas, die pas verongelukt is.
Moeder van Louise.

HÉLÈNE : 55 à 60 jaar (Hélène was drie aan het einde van de tweede wereldoorlog). De moeder van Thomas.

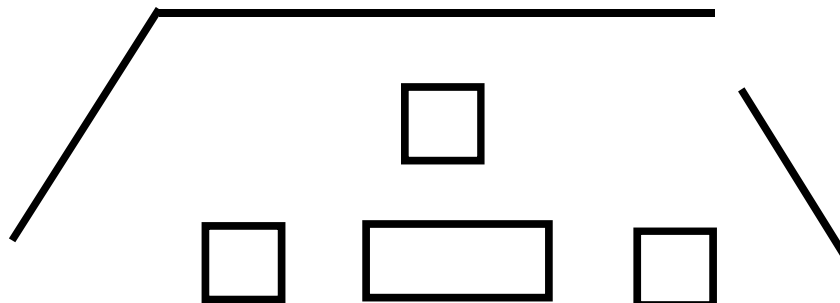
GEORGES : 10 jaar ouder dan Hélène. Vader van Thomas.

HET STUK

"Thomas" is een toneelstuk in drie bedrijven, voor twee vrouwen en een man.
Elk bedrijf is een monoloog.

DECOR

Een eenvoudig decor: drie zitplaatsen en een tafel , één ingang (links of rechts)

KORTE INHOUD

Thomas is omgekomen in een verkeersongeluk. In het eerste bedrijf vertelt zijn moeder (Hélène) haar eigen dramatische levensverhaal aan Marianne: van de zelfmoord van haar vader, de dood van haar moeder, haar jeugd in het klooster, haar mislukte huwelijk, tot het fatale ongeval van haar zoon. Hélènes leven is één grote poging om het beter te doen dan haar ouders.

In het tweede deel verschijnt onverwacht Georges, de vader van Thomas, op het toneel. Wat hij vertelt werpt een totaal ander licht op het verhaal van Hélène: Georges onthult onder andere de ware reden voor de zelfmoord van Hélènes vader, met wie hij tijdens de oorlog nogal nauw contact had. Hij verduidelijkt tevens in welke mate de oorlog ook zijn leven een niet te voorziene wending heeft gegeven.

De laatste monoloog is voor Marianne. Ze vertelt over haar leven met Thomas. Hoe hij evolueerde van een bruisende levenskunstenaar tot een slaaf die zich laat leven door wat van hem verwacht wordt. Bijna letterlijk zegt ze dat de verhalen van Hélène en Georges samen de code bevatten om Thomas te kunnen begrijpen. Ze windt er zich over op dat die twee elkaar zowat dertig jaar niet gesproken hebben en dat alles pas aan het licht komt nu het voor Thomas te laat is. Uiteindelijk blijkt ook nog dat Thomas is gestorven op de dag die Marianne had uitgekozen om hem te verlaten.

REGIE-AANWIJZINGEN

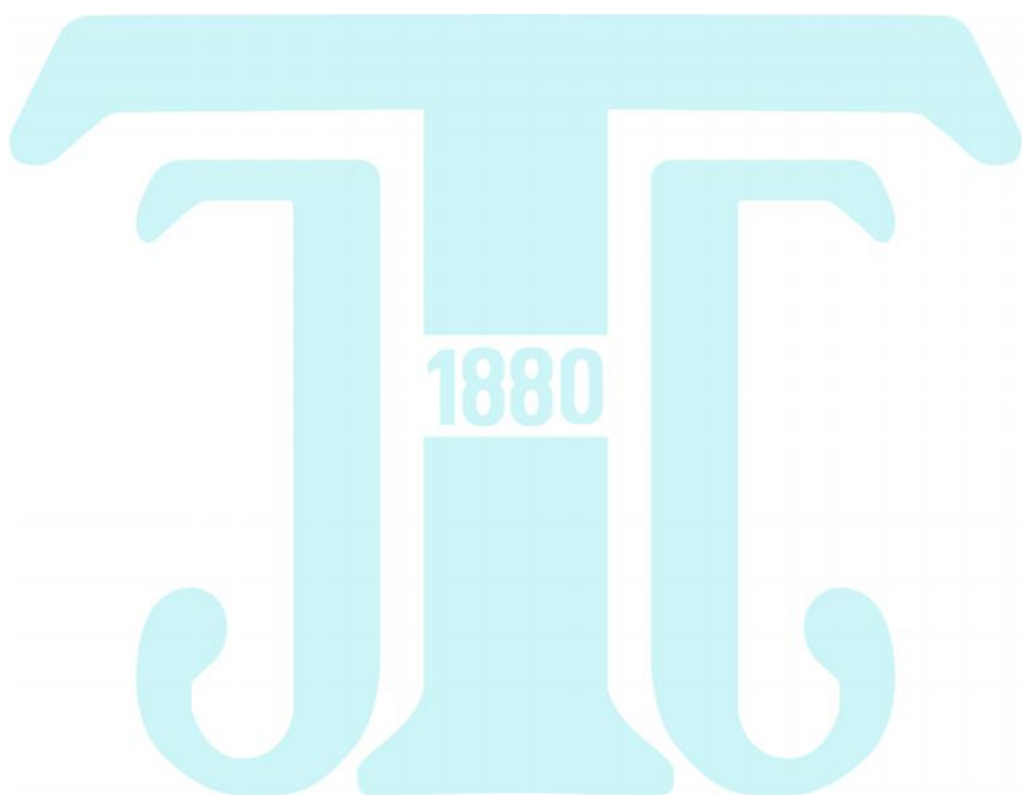
De aanwijzingen hieronder moeten niet gelezen worden als het evangelie, maar wel als "hoe de auteur het ziet". Natuurlijk wil ik "Thomas" ooit op deze manier uitgevoerd zien, maar wie het anders ziet, wens ik uiteraard veel succes.

Kledij

Niemand draagt echte rouwkledij, het is immers niet de dag van de begrafenis. Dus géén zwarte voile voor de vrouwen, geen smoking voor Georges. Hélène draagt een smaakvol mantelpakje, rok tot onder de knie. Zij is een dame, en de enige die speciale aandacht aan haar kledij heeft besteed. Georges mag een jeans dragen, een lichtblauwe, en een jeanshemd, en een niet al te oubollig jasje (Georges is wel bijna zeventig, maar gaat mee met zijn tijd). Marianne draagt ook jeans, maar een donkerblauwe, geen door het wassen verbleekte. Daarop een blouse of zelfs een oversized t-shirt.

Muziek

De muziek voor "Thomas" komt integraal uit de CD "I do not want what I haven't got" van Sinéad O'Connor. Het stuk begint met drie strofen uit het nummer "I do not want what I haven't got". Na de monoloog "Hélène" speelt "Three babies", na "Georges" "Black boys on mopeds". De laatste monoloog eindigt met "The last day of our acquaintance", waarvan de brief die Marianne voorleest een interpretatie is.

EERSTE MONOLOOG

HÉLÈNE

(Marianne zit op scène, op de stoel die het dichtst bij de deur staat. Hélène komt op en praat, meer tot zichzelf dan tot Marianne, terwijl ze naar de stoel loopt die zich aan de overkant van de scène bevindt:)

"Louise slaapt. Arm kind."

(wendt zich tot Marianne:)

"Je moet sterk zijn, Marianne, je mag je niet laten gaan. Laat je leven niet beheersen door het verdriet. Denk aan je kind. Ik weet het wel, het is jouw man die gestorven is, en het is in de ogen van jouw kind dat je ieder uur van de dag aan hem herinnerd wordt. Maar je mag niet vergeten dat Thomas mijn kind was. We verliezen alle drie: ik mijn zoon, jij je man en Louise haar vader.

Je moet weten, Marianne, dat je altijd op mij kan rekenen. Ik bedoel: je staat er niet alleen voor...

Mocht jou ooit iets overkomen, dan zal ik Louise niet in de steek laten, ik zou ze opvoeden als mijn eigen dochter. Ik zou het nog kunnen hoor, ik ben nog sterk genoeg en ik heb dat trouwens al een keer gedaan, alleen een kind groot brengen. Ik..." *(breekt haar zin af, gaat zitten en vervolgt op rustiger toon, terug voor zich uit:)*

"Ik heb ervaring"

(pauzeert even, stilletjes:)

"Louise is niet het eerste kind dat opgroeit zonder vader. Ik heb... Ik ben geboren tijdens de bezetting."

(terwijl ze zich recht stelt:) "Eén van mijn eerste herinneringen is de volgende:"

(Tot de zaal:) "Ik sta aan het tuinhek. Het lijkt of het hele dorp op straat is gekomen. Iedereen loopt er vrolijk bij. Er wordt geschreeuwd, gezongen, men is dronken. Hoewel de mensen kris kras door elkaar lopen vormen ze toch een stoet. Een stoet die aan de rechterkant de straat in komt en zich naar links voortbeweegt. Hier en daar is er een schermutseling, geen gevechten op leven en dood, maar meer zoals uitbundige kinderen soms plots hevig gaan ruzie maken en zich daar vijf minuten later al niets meer van herinneren.

Enkelen hebben een muziekinstrument bij en proberen met anderen een soort fanfare te vormen. De poging tot samenspelen mislukt volkomen. De blaasinstrumenten brengen een kakofonie aan vals geschal voort. Trommelaars doen vergeefse pogingen om enige cadans in het geheel van geluiden te krijgen. Het resultaat lijkt nergens naar, maar niemand stoort zich daaraan. Integendeel, het lijkt wel of het zo hoort in deze wanordelijke optocht.

Ik begrijp er niets van: dat uitbundig gedrag hoort niet voor volwassenen...

Mama is bij me komen staan. Ze spreekt, toonloos: "Ze vierden de bevrijding." Ik merk dat ze het kwaad heeft. Ik denk: Dit is het dus waar papa het onlangs over had, de bevrijding."

(Tot Marianne)

"Voor mij is het altijd geweest alsof er een verband was tussen die optocht en papa's dood. Alsof de mensen de straat opkwamen, niet vanwege de aftocht van de bezetter, maar uit vreugde verlost te zijn van mijn vader."

(Hélène zet zich neer, neemt haar kop koffie en drinkt een slok.)

"Deze koffie is koud. Wil je me een vers kopje brengen, Marianne?"

(Marianne verdwijnt met het kopje, ondertussen vertelt Hélène verder)

"We hadden thuis een schuur. Ze stond links van het huis, als je uit het huis kwam. Papa gebruikte de schuur om zijn materiaal in onder te brengen, papa was boer. Het was mij ten strengste verboden in de schuur te komen, uit schrik dat er een ongeluk zou gebeuren met dat materiaal dat niet voor kinderen bestemd was. Ik noemde het 'de verboden schuur'."

(Marianne komt binnen met een vers kopje koffie, Hélène knikt goedkeurend, maar raakt het niet aan. Richt zich terug tot de zaal)

"Op een dag ben ik aan het spelen op het erf. De deur van de 'verboden schuur' staat op een kier. Dat is niet normaal, die deur is altijd dicht én op slot. De open deur oefent een onweerstaanbare aantrekkingskracht op mij uit. Al spelend kom ik steeds dichterbij. Als ik bij de deur ben probeer ik naar binnen te kijken, maar het is er donker, ik zie niets. Dan duw ik tegen de deur. Ze gaat geluidloos open. Het moet de enige deur zijn bij ons thuis die niet vervaarlijk kriecht. De deur draait zelfs nog verder open als ik er al niet meer tegen duw.

De schuur vult zich met het zonlicht. Ik sta in het deurgat...

...en ik zie de gevaarlijke werktuigen van mijn vader. Ik heb ze al eerder gezien, maar nog nooit allemaal samen en nog nooit van zo dichtbij. Ze blinken en ruiken naar smeerolie.

...en ik zie het stro. De schuur is er zeker voor de helft mee gevuld. De balen liggen gestapeld tegen de verste wand, bijna zo hoog als de muur.

...en ik zie nog iets. Het doet mij vergeten dat ik op verboden terrein ben. Ik weet niet hoelang ik hier sta als mama me bruut aan de arm wegtrekt. "Wel Lena, hoelang denk je hier nog te blijven staan? Je weet dat je vader niet wil dat je in de schuur..."

Mama zwijgt als ze merkt hoe ik wit wegtrek en wijs naar iets dat zich bevindt in het halfduister naast de schuurdeur. Ze draait zich om alsof ze verwacht in de rug te worden aangevallen. Dan ziet ze het ook: daar hangt mijn vader.

Het is hooguit twee dagen nadat hij op de radio had gehoord dat Duitsland zich terug trok."

(Tot Marianne)

"Dat was de bevrijding, Marianne. Ik was drie."

(Hélène drinkt nu toch van haar koffie en vervolgt, tot Marianne)

"Vader lag opgebaard in de slaapkamer. Op het nachtkastje stond een kaars, de lucifers lagen erbij. Mama zei: "Als er iemand komt, laat ik ze eerst in de keuken zitten, ik geef ze wat te drinken en terwijl ze drinken ga ik de kaars aansteken. Daarna kan men papa gaan groeten."

Maar de enige die kwam was mijnheer Clément. Verder maakte niemand zich zorgen om ons, niemand kwam langs. Ja, mijn grootmoeder kwam ook. Zij was de moeder van mijn vader. Maar zij ging niet naar de slaapkamer. "Ik zal naar de begrafenis gaan, dat ben ik wel verplicht", hoor ik haar nog zeggen, "maar als je het mij vraagt heeft hij zijn verdiende loon gehad."

Mijn moeder weende. Van dan af weende mama altijd. Zelfs als het leek of ze niet weende, weende ze toch. Haar stem brak. Haar ogen constant vochtig. Meestal rolden de tranen gewoon over haar gezicht, het werd een gelaatstrek als een ander. Of ze nu naar mij keek, of naar haar trouwportret aan de muur, terwijl ze kookte, waste, poetste, steeds waren de tranen er ook.

Mijnheer Clément bleef langskomen, minstens één keer per week. Of we niets nodig hadden, of hij niets voor ons kon doen. Mama heeft nooit iets gevraagd, hoewel ze zijn bezoeken wel op prijs stelde, geloof ik.

Twee jaar heeft mama gehuild, dan is ze gestorven van verdriet.

Ik was vijf en had mijn beide ouders verloren aan de bevrijding.

Na mama's overlijden bracht mijn grootmoeder een kloosterzuster mee. "Ik kan echt niet voor het kind zorgen", klaagde ze, "dat kan ik echt niet meer opbrengen, en ik weet dat het bij u in goede handen is. Het is een lief kind, u zal er veel plezier aan beleven."

Ze vond me een lief kind, zei ze tegen de zuster, maar terwijl de zuster mijn koffer aan het pakken was ontweek ze mijn blik. "Sta me niet zo aan te kijken, het is de enige oplossing, de enige goede oplossing. Ik ben toch veel te oud om

nog een kind op te voeden." Ze keek me niet aan, ze staaarde door het raam. Haar gezicht herinnerde me aan mijn moeder, het was een droef gezicht.

Ik verhuisde naar de zustersschool. Ik was er de enige interne, en dat zou altijd zo blijven. Ik was er niet ongelukkig, na een tijd kon ik me zelfs niet meer voorstellen wat een 'normaal' leven was, een leven buiten, in de wereld. Zoals de meisjes uit mijn klas die 's morgens door de schoolpoort binnen kwamen en na schooltijd door diezelfde schoolpoort weer naar huis gingen, en die op zondag naar de kerk gingen, en die op maandag honderduit vertelden over wat ze in het weekend wel allemaal beleefd hadden.

Ik ben nooit door de schoolpoort gegaan, niet naar binnen en niet naar buiten. De school lag naast de tuin van het klooster, dus ik liep gewoon door de tuin de speelplaats op.

Ik ging nooit naar de mis in de kerk, altijd in de kloosterkapel.

Ik ging nooit ergens heen, het klooster was mijn hele wereld. Ik had ook geen familie meer, behalve mijn grootmoeder dan, maar die hield geen contact met mij. En ik ook niet met haar.

Ik haalde meer dan behoorlijke schoolresultaten, maar het liefst was ik bezig met handwerk. Daar was ik zeer bedreven in. Hoe moeilijker, hoe liever. Zo'n ingewikkeld werkstuk eiste mijn volledige aandacht op, ik hoefde aan niets anders te denken.

Maar iederéén komt op een leeftijd dat hij zich vragen gaat stellen. Ik moet een jaar of twaalf geweest zijn toen ik ging nadenken over vaders dood. "Waarom heeft hij zich verhangen?". En: "Waarom uitgerekend met de bevrijding". Het antwoord, dat hij een collaborateur was, lag voor de hand, maar het zou lang duren voor ik het doorhad. Je mag niet vergeten dat ik opgroeide ver van de buitenwereld. Ik las geen kranten, ging niet naar de bibliotheek, en niemand heeft mij ooit verhalen uit de oorlog verteld.

Dit verklaarde ook het vreemde gedrag van mijn grootmoeder. Het moet ook erg zijn als je enig kind heult met de vijand en nog liever zelfmoord pleegt dan een mea culpa te slaan, een lichte straf te ondergaan en dan verder te leven met zijn familie, die hem tegen dan al lang alles zou vergeven hebben. Maar wat

mij het meest choqueeerde was dat mijn grootmoeder mij strafte voor iets dat mijn vader had misdaan!

Wat ik niet begreep was welke rol mijnheer Clément in dit alles speelde. Die man was een weerstander! Dat wist iedereen! En toch waren ze bevriend. Ik heb het nooit helemaal begrepen. Volgens mij geloofde mijnheer Clément dat iedereen in oorlogstijd de keuze maakt die hem het beste uitkomt. Met de bezetter samenwerken was voor mijn vader waarschijnlijk de minst gevaarlijke keuze. Voor Clément, die bemiddeld was, moet dat anders hebben gelegen. Waarschijnlijk had hij meer te verliezen bij een Duitse overheersing. Ik denk dat het altijd zo gaat: je schaart je achter een ideologie omdat die je het meeste voordeel lijkt te gaan opleveren. Ik neem het mijn vader ook niet kwalijk wat hij heeft gedaan tijdens de oorlog, maar wel hoe hij het leven van zijn moeder en van mijn moeder heeft verwoest door zelf uit dit leven te stappen.

Mijn moeder verwijt ik haar zwakheid. Hoe kon ze zich overgeven aan een allesverterend zelfmedelijden terwijl daar in huis een kind liep dat van haar afhankelijk was. Waarom bleef ze dagenlang Cléments woorden herhalen toen die op een keer over mijn vader zei: "Hij geloofde dat het zijn enige uitweg was." Dacht ze dat ze het recht niet had hem te haten om zijn laffe vlucht? Kon ze echt niet, al was het alleen om mij, blijven leven?

Mijn moeder heeft ook zichzelf gedood. Niet met een touw, zoals hij, maar door het waanidee dat een leven zonder hem de moeite niet meer waard was. Zij is gestorven omdat ze niet meer wilde leven, zoals je ook sterft als je niet meer wil eten of drinken. Ze is gestorven omdat ze te veel van hem hield en te weinig van mij. Ik heb het haar nooit vergeven."

(Hélène zet zich neer, drinkt van haar koffie)

"Hij is lekker. Goede koffie maak je in kleine hoeveelheden, die je snel opdrinkt. De zusters maakten er altijd liters van en ze bewaarden hem op de stoof tot alle smaak eruit gebrand was. Ze hadden geen verstand van koffie, maar verder had ik geen klachten. Op mijn vijftiende stond voor mij vast dat ik nooit naar de wereld zou terugkeren. Ik bereidde me voor op een leven als

kloosterzuster. Ik zou mijn hele leven lang handwerkjes maken en nooit meer tobben over een verleden dat ik sowieso liever niet had gekend.

Op een dag werd ik bij zuster abdis geroepen. Ze vertelde mij dat mijn grootmoeder ziek was, en dat ze gevraagd had thuis door mij verzorgd te mogen worden. Ik maakte bezwaar en vertelde over mijn voornemen in te treden. De zuster glimlachte. "Dat is goed, kindje", zei ze, "de zieken verzorgen is één van onze taken. Je oma is erg ziek, ze maakt het niet lang meer. Dat ze om jou vraagt is een teken dat ze haar hart voor jou heeft geopend, doe jij het zelfde voor haar. Binnen enkele weken is het hiervoor te laat. Voor jouw definitieve intrede in de orde hebben we nog alle tijd. Voor je het weet sta je hier terug en zal je gelukkig zijn dat je die weken met haar hebt mogen hebben. Ga nu maar inpakken, je vertrekt best vandaag nog. Wij zullen voor jullie bidden."

Een uur later was ik klaar om te gaan. Hoewel het slechts enkele straten ver was, had mijnheer Clément erop gestaan iemand met de auto te sturen om mij af te halen. Het was een jonge man met een onooglijk autootje. Hij was goed, maar nonchalant gekleed, zoals het pas later mode zou worden. Toen hij me zag nam hij zijn zware zwarte zonnebril van zijn neus en keek me doordringend aan. "Dag Leentje, ken je me nog?". Het was een eenvoudige, vriendelijke vraag, maar ze bezorgde me kippevel.

"Dag Georges", antwoordde ik.

Ik kende Georges, van vroeger: ... "

(Tot de zaal)

"Ik ben in de keuken van mijn moeder. Georges is er ook. Op de achtergrond klinkt zacht gejang. Mijn moeder treurt in een andere plaats in het huis. Georges is zo'n jaar of tien ouder dan ik, hij moet al zeker twaalf jaar zijn en hij is vaak bij mij in de keuken. Georges verzint verhaaltjes. Soms zijn ze grappig en dan lach ik luid en Georges vindt dat leuk, maar mama niet en dan wordt mama boos op mij. En soms zijn de verhalen helemaal niet grappig en dan ween ik omdat hij me bang maakt en dat vindt Georges ook leuk, maar dan